

Vassiliki Betty Smocovitis

06/2007 - **Biologia**. En les conferències impartides en el marc de l'Any de l'Evolució no podia faltar l'aportació de Vassiliki Betty Smocovitis. La biòloga i historiadora de la ciència va oferir al públic present una visió més àmplia entorn a la figura de Charles Darwin. UABDIVULGA va parlar amb ella per profunditzar més sobre aquest tema.

Professora associada a la University of Florida. Va rebre amb honors la seva llicenciatura en Biologia en l'àrea de Concentration in the Plant Sciences a la University of Western Ontario in Biology. En 1988 va completar el seu Doctorat en Ecologia i Biologia Evolutiva així com en el Programa d'Història i Filosofia de les Ciències en la Cornell University. Des de aquesta mateixa any forma part del departament d'Història de la University of Florida on actualment impartit classes. Els seus cursos més populars tracten sobre la Història del Pensament Evolutiu, l'Exploració i l'Imperi, la Ciència i la Història de la Evolució de la malaltia infecciosa.

- Li proposo un repte, descriu'm com era Charles Darwin en dos minuts.

- En dos minuts?! El que li puc dir és que Darwin en molts sentits era una persona completament normal. Diria que era el típic personatge de la classe social privilegiada a la qual pertanyia. Però, en altres aspectes era un home molt atípic, principalment per la seva profunda passió per la història natural, és a dir, ell era un naturalista. Li dic això perquè de vegades m'he trobat amb gent que creu que Darwin era un biòleg, però no és així. En aquesta època no existien els biòlegs tal com els coneixem avui dia. Darwin era un naturalista amb una habilitat especial per recrear en el seu pati del darrere el que veia en la natura mitjançant de petits experiments. Quant a la seva personalitat, jo sóc de les que creuen que Darwin era una persona hipocondríaca, que sofria una obsessió per l'ordre i que patia un desordre antisocial.

- Per què creu vostè això?

- Vaig a posar-li un exemple. Quan Darwin es va mudar de la ciutat al camp, una de les primeres coses que va fer és treure el camí d'entrada de la casa seva i després plantar grans arbres enfront del seu despatx. Aquesta reforma radical la va fer per treballar evitant les molèsties del "món exterior". Però en aquella època no hi havia un "món exterior" molt agitat. No obstant això, cal dir-lo, gràcies a aquest aïllament es va procurar un ambient molt productiu de treball. Ell no volia malgastar el seu temps relacionant-se, pertanyent a la comunitat científica o sent secretari de la Reial Acadèmia de Ciències. Ell estava completament comunicat i controlant el seu temps molt curosament. Com sabem tot això? Justament per la seva meticulosa personalitat, ja que va conservar els seus registres de manera molt metòdica. A més, analitzant aquests escrits, ens hem adonat que Darwin treballava entre 3 i 4 hores diàries; la resta del temps la dedicava a escriure, llegir, caminar, observar la natura, estar amb la seva família, jugar amb els seus fills, etc. Amb aquesta forma de gestionar el seu temps Darwin, va desenvolupar un dels pensaments més sòlids del segle XIX.

- Darwin és una de les figures científiques més conegudes. En canvi, i tot i de la seva gran aportació a la teoria evolutiva, el seu col·lega Alfred Russel Wallace és gairebé un desconegut. Com s'explica això?

- Des del principi de la seva carrera, Darwin va ser un personatge molt conegut. Aquesta popularitat té diverses raons, però destaca la seva procedència familiar. Gràcies a la seva posició social, Darwin sempre va estar molt bé relacionat, cosa que li va assegurar un espai en la comunitat científica. Per la seva banda, Wallace provenia d'una família amb vaivens econòmics i no sabia ni com publicar, ni on distribuir les seves obres. Fa poc que coneixem aquest personatge; el que sabem és que era

una persona políticament activa i que tenia unes idees molt controvertides per a l'època, entre les quals destaca el seu interès pel espiritualisme. Als Estats Units admirem molt a Wallace perquè era una persona talentosa, potser més que el mateix Darwin, tot i que, en realitat, era el seu "pigall". Era una persona forta, intel·ligent, creativa, moderna, que va saber vèncer obstacles financers tot i de no disposar d'una educació similar a la de Darwin. Per això és injust dir que ningú no el recorda. És veritat que no el coneixem tant com a Darwin, però, se'l coneix.

- Vostè ha dit que l'expedició del Beagle no va ser realment una expedició científica. Ens pot explicar això?

- Els historiadors de la ciència d'abans escrivien la història d'un fet separant la ciència de la política, de la societat, de la religió, etc. Actualment, els historiadors de la ciència tendeixen a veure qualsevol fet científic dins el context en el qual es desenvolupa. Per exemple, per estudiar a Darwin hem de tenir en compte l'àmbit en el qual es movia, els corrents polítics de l'època, els moviments ideològics i religiosos presents, etc. En aquest sentit, la romàntica visió del viatge del Beagle com "una gran expedició científica" neix de la primera forma de fer història de la ciència. En canvi, amb la nova perspectiva històrica que, per exemple, tenim en compte en l'expedició del Beagle anaven carregats de cronòmetres, instruments per prendre mesures de longitud i instruments per cartografiar la costa. Però, per què necessitaven tant els mapes? Els mapes no només t'indiquen on estàs, sinó que també et mostren llocs estratègics, tant per a ús militar com per saber on estan els recursos naturals. Aquesta és una informació molt important ja que ens indica que la ciència està directament vinculada amb els interessos de l'imperialisme. D'aquí que jo digui que el viatge del Beagle no era una expedició merament científica.

- Creu que la teoria de l'evolució va ser creada a partir de la influència que va tenir en Darwin l'imperialisme britànic?

- No, no és tan senzill com això. Però sí que no es pot entendre la teoria de l'evolució fora del context en la qual va ser creada, o sigui, durant l'apogeu de l'Imperi Britànic. De quina altra manera podrien haver fet les seves aportacions els teòrics de l'evolució del segle XIX? Tots ells van formar part d'alguna expedició militar ja sigui com a mèdics, naturalistes, etc. És a dir, la situació política en la qual vivien va ser determinant per al desenvolupament de les seves aportacions científiques.

- Tornant als nostres dies, Com explica vostè que el creacionisme i/o el disseny intel·ligent tinguin una major acollida social als Estats Units que a Europa?

- Per contestar a la seva pregunta hauríem d'analitzar detingudament el teixit de la cultura nord-americana, un tema que ens prendria molt de temps. Puc, però, explicar-li un cas basat en la meua pròpia experiència. He fet classes tant a Atenes com a Florida, dues experiències d'ensenyament força diferents. D'una banda, a Grècia, no existeix una separació entre l'estat i l'església. És més, hi ha una estàtua de la verge Maria en cada aula de la universitat. No obstant això, ningú no te cap objecció sobre el que ensenyo. En canvi, als Estats Units, he de tenir més de compte cuidat amb el que dic, ja que entre un 20% i un 30% dels estudiants poden sentir-se incòmodes amb el que ensenyo, com és el cas del darwinisme. És una situació irònica, ja que se suposa que als Estats Units l'església i l'estat estan separat. Tot i que el moviment fonamentalista és una minoria, és un moviment molt poderós i es fa escoltar. Aquesta realitat la veiem plasmada a les pautes de recerca que l'actual administració nord-americana ha establert.

Entrevista: Pablo Gallegos Riera y Lucas Santos

Fotos: Juan Carlos Romero

Universitat Autònoma de Barcelona